

ДЕСЯТЬ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СТАРОДУБЩИНИ І СТАРОДУБСЬКОГО ПОЛКУ XII-XVIII СТ.

(Підготовка до друку і передмова Ю. Мицька)

Після появи класичної праці О. М. Лазаревського «Опис Старої Малоросії», перший том якої було присвячено Стародубському полку (К., 1888), здавалося, що дослідження історії даного регіону України піде особливо швидкими темпами. Однак так не сталося... Після 1917 р. Стародубщину відокремили від України, а її українське минуле постаралися вкрити мороком забуття. Для російських великодержавних шовіністів нагадування про українське минуле Стародубщини було надто, болісним, бо руйнувало їхні міфи про нібито споконвічно російський характер цього регіону, а українські історики мусили мовчати. Досить сказати, що упорядникам історичного атласу України в 60—80-х рр. заборонялося торкатися етнічних українських територій, що розташовані за межами УРСР. Це стосувалося, звичайно, і Стародубщини.

Тепер, в умовах незалежної Української держави, можна врешті продовжити традиції Лазаревського. Не варто вбачати у цьому якусь спробу ревізії сучасних російсько-українських кордонів. Але знати про історичне минуле українських земель, які не є у складі сучасної Української держави, досліджувати його треба.

Враховуючи занедбаність археографічної роботи щодо Стародубщини, у даній статті пропонуємо публікацію 10 документів за 1633—1729 рр., виявлених нами у польських архівосховищах: Архіві Головному Актів Давніх у Варшаві (АГАД), Бібліотеці Польської Академії наук у Кракові (БПАН), Бібліотеці Варшавського університету та Державному архіві у Кракові. Тільки один з цих документів (№ 3) друкувався нами, і то частково, раніше,¹ а всі інші вперше уводяться до наукового обігу.

Всі ці документи так чи інакше торкаються Стародубщини, ряду її важливих населених пунктів, проливають світло на розвиток соціально-економічних відносин, хід Національно-визвольної війни українського народу проти гніту Речі Посполитої середини XVII ст., деякі сторінки історії культури, навіть побуту тощо. Так, документ № 1 засвідчує зв'язок з Стародубщиною Києво-Печерської лаври і зокрема видатного церковного і культурного діяча України, київського митрополита Петра Могили. Офіційна копія («облята») універсалу польського короля Владислава IV була внесена в чернігівські градські книги, що зберігалися у резиденції чернігівського архієпископа Антонія Стаховського (1713—1721). Звідти вона була скопійована і відправлена до Києва. Документи №№ 2—4 стосуються Національно-визвольної війни українського народу середини XVI ст. З них особливу цінність має лист, шляхтича Петрашевича, управителя Мглинської волості, що належала Ельжбеті Горностай по смерті її другого чоловіка, троцького воєводи Миколая Абрамовича. Автор чудово змалював бунтівничі настрої місцевих селян та міщан, зв'язок останніх з козаками-повстанцями Богдана Хмельницького, врешті подає дані щодо торгівлі мглинців з Білоруссю тощо. Документ № 5 належить до рідкісних, якщо говорити про Україну XVII ст., пам'яток приватного листування. Шляхтичі Андрій Суличич та новомглинський намісник Пилип Зюкевич пишуть до «своєї братії» Василя Денисовича та Федора Михайловича з приводу несвоєчасного видання заміж їхньої родички Меланії. Автори обурюються тим, що весілля було затіяне у несприятливий час воєнної завірюхи, а до того ж молода наречена була явно не парою князю Радзивілу. Взагалі, лист писаний одразу двома авторами, то кирилицею, то латинкою (ці гольськомовні фрагменти виділені нами у тексті особливим шрифтом) засвідчують і ступінь колонізації шляхти і її ментальність, як національну, так і станову, врешті і вправне володіння пером, про що свідчить і яскравий, образний спосіб висловлення.

Документ № 8 — це теж лист, писаний вже гетьманом Лівобережної України Іваном Самойловичем до литовського маршалка Криштофа Полубинського. Тут гетьман клопочеться за почеського жителя Івана Рославця, очевидно родича відомої козацької сім'ї Рославців. Виявляється, тестем І. Рославця був оршанський бурмистр Кузьма Чорний, котрому заборгував велику суму небіжчик Миколай Друцький. Оскільки й сам Кузьма Чорний помер, то гетьманський лист засвідчував справедливість претензій на борг його зятя. Лист є ще одним доказом міцних зв'язків Стародубщини і з Україною, і з Білоруссю.

Всі інші документи (№ 6—7, 9—10) — це універсалу та універсали-привілеї, видані українськими гетьманами І. Самойловичем, І. Мазепою, Д. Апостолом та стародубським полковником Петром Рославцем світським особам та монастирям на маєтності у Стародубському полку, на право збудування млина, володіння руднею. Вони цінні вже самі по собі і, безперечно, знайдуть своє місце у запланованому у перспективі до видання Українському дипломатарії XVI—XVIII ст. До того ж вони дають

¹ Мьцьк Ю. А. Анализ архивных источников по истории Освободительной войны украинского народа 1648—1654 годов. Днепропетровск, ДГУ, 1988. — С. 60—61.

змогу краще зрозуміти соціальну політику гетьманського уряду стосовно Стародубщини. Звичайно, десять документів, що подаються нижче, це не так вже й багато. Однак і вони збагатять джерельну базу дослідження Стародубщини та Стародубського полку і, сподіваємося, послужать додатковим стимулом для вчених у справі пошуку та публікації джерел з історії даного регіону.

Врешті відзначимо, що кириличні тексти подаються нами за спрощеними правилами транслітерації. Титла розкриваються, літера «ять» передається літерою «і». Польськомовні документи (№№ 2—4, частково і № 1) подані нами у власному перекладі українською мовою. Слова «відділ рукописів» подані нами у скороченні: ВР.

№ 1

1633, березня 30. — Чернігів. — Облята XVIII ст. універсалу короля Владислава IV, даного київському митрополиту Петру Могилі на мастності у Стародубському повіті.

«Облята привилею его королевское м/и/п/о/сти, велебному в Б(о)зі отцу Петру Могиле, метрополите киевскому, на добра певние в уезде Стародубском лежачое, конферованого.

На уряде кгородском в замку его кор.м/и/п/о/сти черниговском передо міною, Яном Турчиновичом, наместником подстароста Черниговского, станувши очевисто велебний от/ец Зенон Боруховский, законник монастыру Печерского киевского, именем велебного в Б(о)зі отца Петра Могилы, метрополита киевского, подал до активования в книги кгородские черниговские привилей его королевское м/и/п/о/сти на добра певние в уезде Стародубовском лежачие, то есть Бобовице, Верещачице и Авеляние конферованы которіи таким писмом писаниі так се в собі мает:*)

«Владислав з ласки Божої, король польський, великий князь литовський, руський, пруський, жмудський, мазовецький, інфлянський, шведський, готський, вандалський, нинішній король обраний, великий цар московський.

Ознаймуємо, кому то відати належить всім вовец і кожному зособна. Показав перед нами велебний отець Петро Могила, митрополит київський, галицький і всієї Русі, печерський архимандрит, не бувший в унії, листи, фондуші і різні диспозиції як князів московських і великих князів литовських, так теж і від святої пам'яті королів їх мостей польських, наших попередників, що добра у повіті Стародубському, які називаються Бобовичі, Верещачиці і Авілані, з давніх часів належали до Печерського монастиря, а його попередники спокійно тримали ці добра і використовували. Він просив також нас, щоб ми всі листи й диспозиції на вищезгадані добра ствердили. Тоді ми, бачучи слушне прохання і всілякі фондуші й диспозиції, також листи від князів московських і великих князів литовських надані на вищезгадані добра Бобовичі, Верещачиці і Авелані, стверджуємо і скріплюємо і зберігаємо вищезгаданого велебного отця київського митрополита, в унії не будучого, до кінця життя (у володінні) вищезгаданими добрами, що здавна належали до Печерського монастиря. Щоб він спокійно уживав і заживав їх аж до кінця свого життя. А ми обіцяємо за нас і наших найясніших потомків не віддаляти від себе вищезгаданого київського митрополита, не будучого в унії, аж до кінця його життя. По смерті ж вищезгадані добра будуть у розпорядженні київського Печерського монастиря ведлуг стародавньої диспозиції. І на це ми дали цей привилей наш велебному отцю Петрові Могилі, київському митрополиту, з підписом нашої руки. До котрого (універсалу) ми наказали притиснути і нашу коронну печатку.

Дано у Кракові Року Божого 1633 місяця березня 30 дня, панування нашого на наших королівствах польському і шведському року першого».

У того привилею подпис руки его королевское такий «Владислав рекс» і секретарское ниже: «Якобус Убиш», также печат меншой канцелярії. Которий то привилей на папіре писаний за жоданем стороны вишменованой и за принятем урядовом до книг кгородских черниговских есть уписан.

Сия* облята привилею его кор.м/и/п/о/сти написана ест в книзі кгородской обрѣтающеіся в дому архиерейском в Чернигове. З которой обители Печерской требующой выписана и данна и печаттю катедральной при подписі руки стверженна: «Аз недостойный архиепис/с/ко/п черниговский Антоний м. п.».

(БПАН. — ВР. — № 277. — Арк. 12—12 зв. Облята завірена печаткою архієпископа. Запис поч. XVIII ст.: «Року МДСXXXIII марта 30 привилей Владислава кроля на Бобовичі, Верещачі, Овелев в Стародубском полку лежачие, Петру Могиле даный»; запис середини XVIII ст.: «1633 року марта 30 д. в Кракові привидекгия Владислава, короля полского, права на Бобовичи, Верещачи, Увеля и протчее угодия Киево-Печерской лаври данного ствержающего выпис с книг кгородских черниговских»).

* Текст універсалу (у лапках) поданий нами.

* З цього місця текст писано іншим почерком.

№ 2

1649, січня 22. — Під Стародубом (?). — Реєстр стародубської шляхти, відбитої у повстанців військами Речі Посполитої.

«Реєстр шляхти й шляхтичів стародубських відбитих чатою його м. пана Станіслава Оршанського дня 22 січня 1649.

Пані Стравінська, стародубська підкоморівна, з дочкою і з слугами.

Пані Вейська, стародубська підстаростина, сама з чотирма.

Пані Оранська, стародубська писарівна, з дітьми, сама з вісьмома.

Пан Хринашкевич, гродський суддя стародубський, з дружиною, з дочкою і з сином.

Пані Єніковська.

Пан Сабінський, дітей відослав, а дружину вбито.

Пані Гжебенівська.

Пані Клюковська.

Пані Бальцерава,

Пані Жолтовська.

Пан Ёсмонт, сам з десятком, з дружиною, з дітьми.

Пан Доманський з дружиною, з дітьми, сам з чотирма.

Пан Случиновський, сам з вісьмома, з дітьми.

Пан Шесневський, сам з чотирма, з дружиною, з дітьми.

Пан Вітовський, сам з двома, з дружиною.

Пан Кузьминський, сам з трьома, з дружиною, з сином.

Пан Лєвонович, сам з шістьма, з дружиною, з дітьми.

Пан Лютомирський.

Пан Міхаловський з дружиною.

Пан Ясинський з дружиною, троє дітей.

Пан Василевський, дружину відослав.

Панів Душеровських двоє з дружинами і з дитиною.

Пані Сеціловська, а діти взяті у Почепанщині.

Пані Ізбицька з сином.

Пан Бжезовський.

Пані Кохановська з сином.

Пані Сенкевічова, синів з дочкою три.

Пані Черпицька.

Пані Ясціковська.

Пані Хмелевська з дітьми.

Пан Яблонський з дружиною і з дітьми.

(Держархів у Кракові. — «Зібрання Піночі». — № 363. — С. 237. — Оригінал.)

№ 3

1649, червня 10. — Холмеч. — Уривок з листа шляхтича Абрагама Довгялло до великого гетьмана литовського Яна Кішки.

«...На найгіршу небезпеку відправив нас пан литовський стражник (Мирський), бо коли ворог злодійським правом забрав немало наших коней, тепер не можна ані коней в поле випустити, ані челядників посилати по траву через велику небезпеку. Взгалі і часу не маємо, бо і вдень, і вночі ми тримаємо коней в руках і чинимо розїзди, через що решта наших коників мусить здохнути з голоду. Так теж і самі з голоду помирати мусимо, бо хліба нізвідки не можемо дістати. Тепер цими днями були ми чатою у тисячу душ у самому Лєві та у Любечу спеціально заради хліба. Але там не тільки не дістали хоч на якийсь час хліба, але на протязі кількох днів мало його й очима бачили, на відміну від м'яса, дістати котре було не так важко. Там же ми з Божої ласки немало побили гультьяйства, двох взяли живцем, між котрими старшого сотника лєвського захопило мое товариство. Цей говорить про велику ворожу потугу, що у прикордонних містах, особливо у Гомелі, Любечу, у Чернігові, в Стародубі і в Чорнобилу та по інших містах зібрали великі громади. Говорить, що це гультьяйство, проминувши наше військо, йде до Полоцька, чого їм Господи Боже не дай вчинити... Військо з Рогачева і з Тжешина до Речиці пришло, а полк в. м., мого м. пана, стоїть з Загалю, до котрого і я ревно просився, але мене не пустили. А щоб я такої кривди у полку в. м., мого м. пана, не мав, про що і вдруге і в сотий раз понижено прошу разом з моєю компанією, найнижчим підножком в. м. п. мості кладучи».

(АГАД. — Ф. «Архів Радзивилів». — Відділ V. — № 3238. Оригінал.)

1651, лютого 19. — Чауси. Лист шляхтича Петрашевича до грецької воеводи Ельжбети Горностаї.

«Ясневельможна милостива пані та добродійко моя милостива!

З великою охотою я старався, маючи доручення, щоб якнайкраще зібрати чинши і випровадити товари. Але через непослушенство селян діється інакше, бо вже у Мглині значні бунти. Міщани відправили (свої) до Новгородка Сіверського, питаючи козаків, що мають чинити. Чиншів давати не хочуть і обіцяють (дати) тільки тоді, коли (все) заспокоїться. Послушенства жодного нема. Дроківський вієт, коли я приїхав до Дрокова, повідав мені то, що Петрига,* колишній шафар, і якийсь Нетяга, хлоп, розіслали до всієї Мглинської волості, щоб сходилися на раду до Мглина, яка мала, бути у минулий четвер, погрожуючи штрафом у 50 коп. на (користь) Війська Запорізького. Чиншів же і медової дані не дали (мені) ні шеляга. Тому я, бачучи очевидну зраду, мусив виїти з Мглина до Чаусів по Могилев. Там трохи з його м. паном Сухорабським послушаємо, що буде далі. І самі селяни не зичили, аби я залишався під цей час у Мглині і сказали мені попросту, кажучи: «їдь тепер, поки маєш час, бо потім не скоро виїдеш». Що я, рад не рад, мусив через такі слова виїхати. До цього не меншою перешкодою є смерть його мості нашого добродія, через що селяни не знають, кому мають дістатися і через це чинять особливо значне непослушенство. Якщо Господь Бог обдарує нас миром, у котрому (мирі) у цих краях я однак сумніваюся, то сподіваюся, (доброго). Зволь тоді в. м., моя мостива пані, наказати написати до селян, аби нікому іншому, тільки в. м., м. м. пані, віддавали послушенство й підданство і тому, котрий буде залишений від в. м., м. м. пані приглядатися і не слухаючи, як я чув такого, що вже нібито Мглин взяли в правну посесію від його мості п. старости. А ця посесія у нас там і не снилася їм(?) хоч кажуть, що ще за життя його мості, нашого добродія, приїжджали, але ми її боронили і не уступали. А тепер по смерті його мості ніхто не приїжджав. Смальцуга не робиться і немає її готової, за винятком двох засолів (?). Вигнати на роботу не змогли нікого і не можемо, навіть до Мглина з солодом не схотів і жоден поїхати. Пану Сухорабського випускаючи з Мглина, відмовлялися (від повинностей), скаржилися йому на здоров'я, чинили й інші відповіді. Ті товари, котрі ми були відправили до Жлобина, до тих, не довізши на призначене місце, склали у Хальчу, а далі не хотіли везти. А тих приставів, котрі були при них і котрі забороняли їм так чинити, хотіли втопити. А цих товарів було вивезено: поташу шістдесят шість фас, десять лаштів смальчуги; не буде там (їм) від нас жодного рятунку, поки не заспокоїться. Добре було б, аби в. м., м. м. пані, уклала контракт з купцем. Тоді вже купець би про це старався, що їх (ці товари) далі вивезти. Коли везли ці товари, то почалися тривоги. Бачучи тоді небезпечний час, я послав через п. Ілліча ті гроші, що їх в. м., моя мостива пані дала, залишивши при собі решту. Ці гроші, шістсот злотих, думаю, вже дійшли до в. м., м. м. пані. Пан Броновицький, котрий служив в. м., м. м. пані, був досі у Мглині, а тепер, не хочучи залишатися при ребелізантах, горнеться до в. м., м. м. пані і добродійки, дав пару підїздів(?) і просить в. м., м. м. пані й добродійку, щоб міг бути прийнятий до послуг в. м., м. м. пані, а сам до отримання звістки залишається при нас. Він посилає дружину до в. м., м. м. пані, просячи, аби в. м., м. м. пані, була їй у такий тяжкий час милостивою пані. Що ознайомивши милостивій ласці в. м., м. м. пані і добродійки відаюся. З Чаусів дня 19 лютого 1651 р.

В. м., моєї мостивої пані і добродійки найнижчий слуга Давид Казимир Петрашевич».

(Держархів у Кракові. — Ф. «Зібрання Русецьких». — № 57. — С. 85—87, Оригінал, завірений печаткою. Адреса: Ясневельможній і мені вельми мостивій пані і добродійці, її мость пані Ельжбеті з Тулін Горностаї Абраховичовій, троцькій воевині»).

1661, грудня 30(20). — Нові Млини. — Лист шляхтичів А. Суличича та Ф. Зюкевича до шляхтичів В. Денисовича та Г. Ходкевича.

«Нам велце ласкавий п/а/не Василий Денисович и п/а/не Федор Михайлович и все товариство н/а/ше милое.

Повтораючи ми писанем н/а/шим вам, браті своєї, велце дякуем за такову зичливість братерскую показанную противко нас твариства своего/о/. З которого то писаня в. м/ило/стей, брату нашой снадне зрозумілисмо, тилкож нікоторые речи не суг нам барзо и вдячни, о которых рачите змінковат до нас, товариства своего, яко

* Можна прочитати дане прізвище і як

то сторони расхоженія Радивило вы и Плестуновы женидбы, теди для Б/о/га не чиніт собі и нам усім сорома, жебисте міли так зацную панну Меланію замуж отдават под сей час лихий, любон им лиха захотілося, що тепер жениться, под сюю гондину лихую, а злеща без нас и в тым теж уважте в.м/ило/сти сами мает ли се правда речи чи не годна вона за кого ліпшого, не за того чоловіка Радзивила. Подобно жаден з вас не оберетце, который бы нас всех из сорома вивел. А щоб цю панну Меланію за дружину собі взяв, вправді Радзивипові ганьбы не маш и заслужоный чоловік, тилкож прияв нам не поседит дома у себі, рад леда куда волочится. А час бы ему и встатковат ед уже не молодюн, а крутится проява, поневаж ему Б/о/г тое позволил з Мелашкою женитсе. На угайте ж в. мс. принамней на усе доброе, щоб уже княсницкои не пилновал одному нехай радуется, а затем, дай Б/о/же, абисмо в. мс. товариство свое в добром здоровю вскоре огледали. Дат з Нових Млинов декабрия 20 дня року 1661.

В. мстям во всем всего добра зич. товариство Андрій Суличич.

Брату моему коханому п/а/ну Климентію Почутковичу, низкий поклон мой отдаю, а дякую в. мс., же не рачил о писму своем мне, брата своег/о/, премомнит.

Филип Зюкевич Подвинский, намісник новомлинский.

Його мості пану Яну Карчевському поклон наш посилаємо. Йованію Рижевському, Миките Ивановичу и Данилу и Михаилу кланяемся.

Особливе п/а/ну Есифу конюшему поклон мой отдаю, а упрашаю, будь ласкавый на коня моего/; як даст Б/о/г з в. мстю бачитесе, не забуду працы и ласки твоей дознаней.

П/а/ну Гаврилу Ходкевичу, атаману нашому, товарискому и п/а/ну Федору Михайловичу поклон отдаем и ознаймуем, жесмо до Сосницы писане до Василя послали и що теж в. мс. пан Федор до мене першей писал, дойшло мене тое писане, за що дякую».

(АГАД. — Ф. «Архів коронний у Варшаві». — Відділ козацький. — № 45. — Оригінал, завірений печаткою. Адреса: «Нам велце ласкавому п/а/ну Василю Денисовичу и п/а/ну Гаврилу Ходкевичу и всему товариству отдат належит»).

№ 6

1669, липня 30(20). — Почеп. — Універсал-привілей стародубського полковника Петра Рославця погарському міщанинові Івану Якимовичу на побудування млина.

«Петро Рославец, полковник Войска ег/о/ ц/а/рского пресвітлог/о/ величества Запорозског/о/ стародубовский.

Ознаймуем сим нашим писанем кождому кому бы того відати належало, иж позволисмо Івану Якимовичу, міщанину погарскому, в сотни Погарской на Заливакином будищы на реці Холопцы ново млын вешняк будоват и греблю засыпат своим коштом и накладом и працою и ведле того ж млынка футор завести и уфортиковать и пашню пахати подлуг силы и змож ности своей. Позволяем прето, поглядаючи на таковый его кошт и працу, а том же млынку як до ласки велможног/о/ его милости пана гетмана и войсковое всякий розмір одбирати и пожитковати, то ест скарбувых дві мірок надаем, за чым пилно того посторігаем и упоминаем, абы овому так в будованю млынка и в займаню и в ставрованю футора и в завоженою пашни, и в держаню спокойном, и в одбраню двох мірочок розміру, жадное наименшее ни од кого кривды и встренту не було, жадаем, на що его, Івана, сим нашим писмом при печати и подписом руки наше ствержаем.

Дан в Почепові июля 20 1669.

Петро Рославец, полковник ег/о/ ц/а/рского пресвітлог/о/ величества Запорозког/о/ стародубовский».

(Бібліотека Варшавського університету. — ВР. — № 1955. — Оригінал, завірений печаткою).

№ 7

1674, грудня 27(17). — Батурин. — Універсал гетьмана Івана Самойловича, ствержуючий права Спаського монастиря у Новгороді-Сіверському на медову данину у Стародубському і Чернігівському полках.

«Іван Самуйлович, - гетман з Войском его ц/а/рског/о/ пресвітлого в/ел/л/и/ч/е/ства Запорозким.

Ознаймуем сим нашим писанем всім кому би о том відати належало, а особливе пану полковникови стародубовскому и черниговскому, асаулом, сотником, атамані городской и сілской и всему их войсковому товариству и посполству в том полку, а

найберзій в маєтностях архимандрией Новгородской жиючому. Поневаж не от нас сих недавних часов, ані от антецессоров уряду нашего прешлых гетманов, але старожитных літ их от православных россійских княжат и монархов, еще на початку фундацией монастыра все м/и/л/о/стивого Сп/а/са архимандрией Новгородской, при конферовано и побожном наданю добр вшеляких и маєтностей тому містцу с/вя/то/му такове зособна заховано и утвержено в том постановленю, абы кождый, хтобы колвек м/л, не тилко з посполитих, а и из войскових людей належачую до такого ж містца с/вя/то/го/ вікуистим правом отчину держати, певную кожного року своєг/о/ часу отдавал медом повинност, теде и мы так старожитно захованого постановлення не отмінючи, овшем ненаруше за дний уряду нашог/о/ з хр/и/стианской ку домою Б/о/жим повинности, хочачи заховати всім, так посполитым людем, подданим архимандрией Новгородской, яко ико зацтву, в маєтностях тамошних жиючим, чтобы колвек тилко держал монастирскую отчину, то ест дерева бортные, абы належитую в рок стародавним обычаем без вшелякой отмови и турбацей, місту с/вя/то/му медовую отдавал повинност, пилно жадаем и приказуем, счо жебы тим скутечней и без вшелякой трудности албо уцербу містца с/вя/то/го доходило их всіх, посполите тяглих и войсковых людей, уживаючих тоєй власности, повинен пан полковник стародубовский, сотник новгородский и атаманя сіл монастирских того ж постерегати злецаем и навпоминаем. Дан в Батурині 17 декаврия 1674.

Звышменованный гетман рука власна».

(БПАН. — ВР. — № 270. — Арк. 37. — Оригінал, завірений військовою: печаткою. Запис к. XVII ст.: «Его м/и/л/о/сти отцу архимандрите новгородскому на дан медовую»).

№ 8

1676, квітня 19(9). — Батурин. — Лист гетьмана Івана Самойловича до литовського маршалка Криштофа Полубинського.

«Ясновелможный п/а/не маршалку Вел. кв/яз/с/тва Литовског/о/, мні велце м/ило/сц/івий пане и приятелю!

Поневаж славноє памяти небожчика его млн. п/а/на Миколая Друцкого, обивателя повіту Оршанского, всі добра в реалной вашои м/и/л. зостають диспозиції, а небожчик его м/и/л. пан Друцкий на власние свої добра, то ест на село Романовку у небожчика Кузми Чорного, бурмистра оршанского три тисячи и пясот золотих полских заставним способом доброе монети узял был, на що подлуг процедуру правноги о бліг на себе з потверженем оног ж и инвентаром небожчик Кузмі дал был. Которая тепер сума небожчика Кузми зятеви Иванови Рославцови, обивателеви почепскому, яко приржонному взглядом жони своєй по небожчику Кузмі, тестю своєм, посесорови, натуралним належит правом. Теде вношу мою до вашои м/и/л, за менением Иванов Рославцом, обивателм нашим почепским, инстанцію, велце, а унижене просячи, жебы он могл мененую суму, за виразним вашей м/и/л. ординансом з небожчика его м/и/л. пана Друцкого добр, в диспозиции вашой м/и/л. зостаючих, одобрати. Для которе суми одобрания умислного своєг/о/ до вашой м/и/л. посилает. Узнаную в том учинност розним способом в поданих оказиях субмітуюся вашой м/и/л. охотне за діло дати. А на сеи час доброму мя вашой м/и/л. приятству пилно комендуу.

Дан з Батурина 9 априля 1676.

Вашой м/и/л/о/сти всего добра зичливый приятел Иван Самойлович, гетман Войска его ц/а/рског/о пресвітлого величества Запор/озког/о/».

(АГАД. — Ф. «Архів Радзивилів». — Відділ V. — № 13778. — Оригінал, завірений особистим підписом Самойловича і військовою печаткою. Адреса: «Ясне велможному его м/и/л. пану Криштофови Полубинскому, маршалкови великому Великог/о/ кв/яз/тва Литовского, моему велце м/илос/ц/івому пану и приятелеви ку отдаю.»).

№ 9

1687, жовтня 10 (вересня 29). — Батурин. — Універсал гетьмана Івана Мазепи, стверджуючий права Києво-Печерської лаври на ряд маєтностей, в т. ч. і в Стародубському полку.

«Іоан Мазепа, гетман з Войском их царског/о/ в/є/л/и/ч/є/ства Зпорожским.

Ознаймуем сим н/а/шим універсалом всім вобец и кождому зособна, комуколвек о том відати надлежит тепер и напотом будучим, а особливе старшині и черні Войск их царског/о/ пр/єс/в/і/т/л/ог/о/ в/є/л/и/ч/є/ства Запорожских, иж стосуючися мы до прежней и св/я/то/ликой волі пр/єс/є/т/л/их монархов н/а/ш/их их царског/о/

пр/есве/тлог/о/ в/е/л/и/ч/е/ства в жалованних грамотах виразне описанной и заховуючи ненарушне універсали антецессоров н/а/ших сей св/я/той и чудотворной лаври Киево-Печерской добра и маетности сим н/а/шим універсалом подтвержено, именно: містечко Печерск при той лаври лежачое, и Спаський кут, місто Смілое з селами до ней належними, з млинами и зо всіми кнгрунтами; в полку Лубенском Василков, село Безрадичи, село Пуховку, село Димерку, село Богдановку в полку Киевском, село Омбыш в полку Ніжинском; село Папуля, село Родичев и село Иванков в полку Черніговском, містечко Попову гору, село Силце, село Ширки, село Кузнецвиці, село Макаровичи, село Заборе, село Летехи, село Боду Переляжскую, село Бобовичи, село Билье, село Вирешаки з Пучачами, село Шишчичи, село Павличи и село Дубровную в полку Стародубовском лежачиї з лесами, полями, сіножатми и с всіми до них при-служаючими кгрунтами, як ся себї подлуг ограничена своего здавна мает млин в Козелцу на річце в Острі на греблі міской стоячей, Охремов Котляров прозиваемий, млин на Соболиці против Черкас, пасіки подлуг виразних записов в полку Полтавском и пасіку Зузуков прозиваемую, над річкою Тясмином будучие и иншие всі яко-г/о/ колвек назвиска деголвек найдуючиїся, яких правом слушним и наданем здавна на тоє містце св/я/тоє владено и заживано и по сей час заживают. Теды тими всіми позволяем висоце в Б/о/гу превелебному его м/и/л/ости отцу Варлаама Ясінскому, архимандриті печерскому и всей братиї его и по них наступаючим владіти спокійне и всякие о них обыклие одбырати на честную обитель печерскую пожитки, а так міти хочем и приказуем, абы жаден яко з старшини войсковой и черні, так и ништо инший его м/и/л/ости отцу архимандриту и од его приложным законником городничим и дозорцам жадной во владінию тих добр и в одбиранию з них пожитков найменшой не важилса чинити перешкоди варуем, однак и жадаем, абы козаки в тих маетностях в реестрі войсковом будучие и праці в войску одправуючиї в принадлежних заховани были волностях.

Дан в Батурині сентября 29 року 1687.

У подлинного листа подписано: «Звышименованный гетман рукою власною. При оном листу печат».

(БПАН. — ВР. — № 271. — Арк. 32. — Копія поч. XVIII ст. Запис того ж часу: «1649 года, ноября 13 д. юнія фондуша Катерины Угорницкой на монастырь Омбышский и Лосиновку»).

№ 10

1729, жовтня 6 (вересня 25). — Глухів. — Універсал гетьмана Данила Апостола щодо Рудні під с. Косигаті на р. Ржачі.

«Его императорского величества Войска Запорожского обоїх сторон Дніпра гетман Даниїл Апостол.

П/а/нам управляющим в полку Стародубовском, а особливі сотникові мглинскому, сим нашим ознаймуем універсалом, понеже в полку Стародубовском на воскових грунтах при реці Ржачи заведена рудня под селом Косигати бившим полковником стародубовским Пашковим, а до артилеріи войсковой енеральной немалое число потребно есть желіза на всякие войсковие нужды. Того ради определяючи оную рудню артилеріи енеральной, поручаем до далшого респекту Якубу Маршалку, жителю Ісаеяскому (?), котрий повинен на кождий год дават до оной артилеріи по тридцать рублей денег и по пят возков железа шинног/о/. О якої волі н/а/шой відаючи, п. п. старшина полковая стародубовская, особливе пан сотник мглинский, жадной би ему не чинили перешкоди, но что будет потребно к подчинки оной же рудні требование вгачению греблі и в протчем чинил би он же п/а/н сотник мглинский вспомошествование, рейментарско приказуем.

Дан в Глухові сентебря 25 1729 году. В подлинном подпис таков: «Звишменованный гетман рукою власною». «Место печати полковой».

(БПАН. — ВР. — № 261/2. — Арк. 144 зв. — Копія середини XVIII ст.).

